

džumpa lahiri

tumač
bolesti

Preveli s engleskog
Mila Perišić i Vuk Perišić

■ Laguna ■

Naslov originala

Jhumpa Lahiri

INTERPRETER OF MALADIES

Copyright © 1999 by Jhumpa Lahiri

All rights reserved.

Translation copyright © 2021 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kolo V / Knjiga 22

Mojim roditeljima i mojoj sestri

Sadržaj

Privremena mera	9
Kada je gospodin Pirzada dolazio na večeru	32
Tumač bolesti	53
Pravi durvan	81
Seksi	95
Gospođa Sen	124
Ovaj blagosloveni dom	150
Lečenje Bibi Holdar	173
Treći i poslednji kontinent	189
<i>Opstanak nade: nežnosti i ultimatumima . . . . .</i>	<i>215</i>
<i>(Vladislava Gordić Petković)</i>	

Ovaj blagosloveni dom

Prvu su otkrili u ormariću iznad šporeta, pored neotvorene boce sirćeta od slada.

„Pogodi šta sam pronašla.“ Tvinkl je ušetala u dnevnu sobu, s kraja na kraj ispunjenu zapakovanim kartonskim kutijama, noseći sirće u jednoj ruci i belu porcelansku figuricu Hrista u drugoj.

Sandživ podiže pogled. Klečao je na podu, obeležavajući parčićima selotejpa delove lamperije koje je trebalo prefabri-
bati. „Baci to.“

„Koje?“

„Oboje.“

„Ali mogu nešto da skuvam sa sirćetom. Nenačeto je.“

„Nikada nisi koristila sirće u kuvanju.“

„Pronaći ću nešto. U jednoj od onih knjiga koje smo dobili na venčanju.“

Sandživ se okrete lamperiji i ponovo prilepi nalepnicu koja je pala na pod.

„Proveri odakle duva. I barem se reši te idiotske statue.“

„Ali možda nešto vredi? Ko zna?“ Okrenula ju je gore-dole, zatim je kucnula kažiprstom po majušnim skamenjenim naborima odore. „Lepa je.“

„Mi nismo hrišćani“, reče Sandživ. Tek nedavno je počeo da uočava potrebu da objašnjava Tvinkl ono što je očigledno. Prethodnog dana morao je da je upozori da će izgubiti parket ako bude vukla svoj kraj ormara umesto da ga podigne.

Slegla je ramenima. „Da, mi nismo hrišćani. Mi smo dobri, mali Indusi.“ Otisnula je poljubac na vrh Hristove glave, a zatim postavila statu na kamin sa kojeg je trebalo, primeti Sandživ, obrisati prašinu.

Na kraju nedelje kamin još ne beše opajan, ali je zato poslužio kao polica za izlaganje poprilično velike zbirke hrišćanskih rekvizita. Bili su tu trodimenzionalna razglednica Svetog Franje, urađena u četiri boje, koju je Tvinkl pronašla zalepljenu za zadnji deo ormarića za lekove, i privezak za ključeve u obliku drvenog krsta, na koji je Sandživ nagazio bosom nogom dok je montirao dodatne police u Tvinklinoj radnoj sobi. Uramljena litografija Tri mudraca na crnoj baršunastoj pozadini našla se sakrivena u ormariću za rublje. Takođe je otkriven i pločasti tronožac sa naslikanim plavokosim Isusom bez brade, kako drži propoved na vrhu brda; ovo poslednje bilo je ostavljeno u jednoj od fioka ugrađenog kineskog plakara u trpezariji.

„Da li misliš da su prethodni vlasnici bili reinkarnirani?“, upita Tvinkl sutradan, tražeći mesto za malu plastičnu, snegom ispunjenu kuglu, sa minijaturnom scenom Hristovog rođenja, pronađenu iza odvodnih cevi sudopere.

Sandživ je upravo po abecednom redu slagao na policu svoje tehničke knjige sa MIT-a, iako je prošlo nekoliko godina otkako je poslednji put morao da prelista neku od njih. Posle diplomiranja preselio se iz Bostona u Konektikat da bi se zaposlio u firmi blizu Hartforda, a nedavno je saznao

da ga ozbiljno uzimaju u obzir za mesto potpredsednika. U trideset trećoj imao je svoju sekretaricu i desetinu ljudi koji su radili pod njegovim nadzorom, požrtvovano ga snabdevajući svakom informacijom koja bi mu zatrebala. Ipak, prisustvo studentskih udžbenika u sobi vraćalo ga je u doba njegovog života kojeg se prisećao sa ljubavlju, kada je svake noći peške prelazio most Avenije Masačusets da bi naručio muglai* – pile sa spanaćem u svom omiljenom indijskom restoranu s druge strane reke Čarlsa, a zatim se vraćao u spavaonicu da ispiše iskorigovane, čiste stranice rešenja zbirki zadataka.

„Ili je to možda pokušaj da preobrate ljude“, razmišljala je naglas Tvinkl.

„Jasno je da je taj plan u tvom slučaju upalio.“

Prenebregla je njegove reči i protresla malu plastičnu kuglu, tako da se sneg uskovitlao iznad jasala.

Proučavao je predmete na kaminu. Zbunjivalo ga je što su svi do jednog bili budalasti na svoj način. Očigledno je da im je nedostajalo svetosti. Još više ga je zbunjivalo to što je Tvinkl, koja je obično ispoljavala dobar ukus, bila tako očarana. Ove stvari su njoj nesumnjivo nešto značile, dok njemu nisu značile ništa. Nervirale su ga. „Trebalo bi da pozovemo agenciju za nekretnine; da im kažemo da su ovde ostale sve te besmislice. Da ih zamolimo da ih odnesu odavde.“

„Oh, Sandže“, zaječa Tvinkl. „Molim te. Grozno bih se osećala kada bismo ih bacili. Očito je da su bile važne ljudima koji su nekada živeli ovde. To bi bilo, ne znam, svetogrđe ili tako nešto.“

„Ako su tako dragocene, zašto su onda bile posakrivane po celoj kući? Zašto ih nisu poneli sa sobom?“

---

* Muglai – oblast u Indiji; po kojoj je nazvan kulinarSKI specijalitet pečeno pile sa jogurtom i indijskim orahom. (Prim. prev.)

„Sigurna sam da ih ima još“, reče Tvinkl. Oči su joj tuma-rale po golim, žučkastim zidovima sobe, kao da je slutila kako ih ima skrivenih iza maltera. „Šta misliš da ćemo još pronaći?“

Ali dok su raspakivali kutije i kačili zimsku garderobu i slike povorki slonova urađenih na svili, koje su kupili na medenom mesecu u Džajpuru, Tvinkl, na svoje razočaranje, ne pronade više nijednu stvar. Prošlo je skoro nedelju dana pre no što je, jednog subotnjeg popodneva, otkrila Hristov poster u prirodnoj veličini naslikan u akvarelu. Na ovom prikazanju Sin božji je lio poluprovodne suze veličine ljuske kikirikija i nosio trnov venac na glavi. Poster je do tada ležao umotan iza radijatora u gostinskoj sobi. Sandživ je pogrešno pretpostavio da je posredi roletna.

„Oh, mi moramo, mi jednostavno moramo ovo da okači-mo. Tako je spektakularno.“ Tvinkl upali cigaretu i povuče dim sa slašću; mahala je cigaretom oko Sandživove glave kao dirigentskom palicom, dok je Malerova *Peta simfonija* grmela sa stereo-uređaja u prizemlju.

„Sad me slušaj pažljivo. Tolerisaću, privremeno, tvoju malu biblijsku menažeriju u dnevnoj sobi. Ali odbijam da ovo“, reče on, čvrknuvši jednu od naslikanih kikiriki-suza, „bude izloženo u našoj kući.“

Tvinkl je zurila u njega, mirno odbijajući dimove koji su u vidu dve tanke plavičaste trake izvirali iz njenih nozdrva. Polako je umotala poster, pričvrstivši ga jednom od elastičnih traka koje je stalno nosila oko ručnog zgloba i kojima je na potiljku uvezivala svoju gustu, neposlušnu kosu, mestimično prošaranu kanom. „Okačiću ga u svojoj radnoj sobi“, obavestila ga je. „Tako nećeš morati da gledaš u njega.“

„A šta kad budemo proslavljali useljenje? Gosti će želeći da vide sve sobe. Pozvao sam ljude iz kancelarije.“

Zakolotala je očima. Sandživ primeti da je simfonija, sada u svom trećem stavu, dostigla krešendo jer je pulsirala nagoveštavajućim sudarima cimbala.

„Staviću ga iza vrata“, ponudila je rešenje. „Na taj način ga neće videti kada provire unutra. Srećan?“

Stajao je gledajući kako napušta sobu sa svojim posterom i cigaretom; nešto pepela ležalo je na podu tamo gde je ona stajala. Sagnuo se, pokupio ga prstima i odložio u skupljeni dlan. Nežan četvrti stav, adađeto, upravo je započinjao. Za vreme doručka Sandživ je u propratnom tekstu iz kutije CD-a pročitao da je Maler zaprosio svoju ženu poslavši joj rukopis ovog dela partiture. Iako u *Petoj simfoniji* ima elemenata tragedije i borbe, to je uglavnom muzika ljubavi i sreće, stajalo je dalje u tekstu.

Začuo je zvuk vodokotlića. „Uzgređ“, doviknula je Tvinkl, „ako želiš da impresioniraš ljude, ja im, na tvom mestu, ne bih puštala tu muziku. Ona me uspavljuje.“

Sandživ ode u kupatilo da baci pepeo. Jedan opušak je ostao da pluta u šolji, ali kotlić se tek ponovo punio pa je morao da pričeka pre nego što je opet pustio vodu. U ogledalu ormarića za lekove on se zagleda u svoje duge trepavice – kao u devojke, zadirkivala ga je Tvinkl. Mada nije bio debeo, imao je punačke obraze; ovo je, združeno sa dugim trepavicama, odudaralo, nažalost, od njegove predstave o impresivnom profilu. Bio je, takođe, prosečne visine i još otkada je prestao da raste, gorko je patio što nije viši makar samo za tri centimetra. Uvek bi se nasekirao kada je Tvinkl insistirala da obuže cipele sa visokim potpeticama, kao što je uradila pre neki dan kada su išli na večeru na Menhetn. Bio je to prvi vikend po useljenju u kuću; do tog časa kamin je izgledao dobro popunjen i to beše razlog njihove žučne prepirke u kolima. Ali onda je Tvinkl ispila četiri čaše viskija

u bezimenom baru u Alfabet sitiju i sve zaboravila. Odvukla ga je u malenu knjižaru na Trgu Svetog Marka, gde je predstavala knjige skoro čitav sat, a kada su izišli odatle, zahtevala je da igraju tango na trotoaru, pred strancima.

Kasnije se teturala oslanjajući se potpuno na njegove ruke, uzdižući se poluonesveščena iznad linije njegovog vidnog polja u svojim finim cipelama sa leopard-šarom i štiklama od osam centimetara. Na ovaj način su prošli beskrajne blokove do garaže na Vašington skveru, za koju se Sandživ odlučio naslušavši se priča o strašnim stvarima koje se dešavaju kolima na Menhetnu. „Ali ceo dan nisam ništa radila osim što sam sedela za svojim radnim stolom“, rekla je uzrujano dok su se vozili kući, odgovarajući na njegovu primedbu da njene cipele izgledaju neudobno i na savet da ih više ne nosi. „Ne mogu da nosim potpetice dok kucam.“ Iako je odustao od prepirke, pouzdano je znao da nije provela ceo dan za svojim radnim stolom; baš tog popodneva, kada se vratio sa trčanja, zatekao ju je neočekivano u krevetu, sa knjigom u ruci. Kada ju je upitao zašto leži u postelji usred bela dana, odgovorila mu je da joj je dosadno. Želeo je tada da joj kaže: mogla si da raspakuješ neke kutije, mogla si da raščistiš tavan, mogla si da osvežiš boju na prozorskoj dasci u kupatilu, a kada to učiniš i da me upozoriš da ne spuštam svoj sat na nju. Njoj to nije smetalo, te razbacane, neraspremljene stvari. Izgledala je zadovoljna bilo kakvom odećom na koju bi naletela kad otvori plakar, bilo kakvim časopisom koji je ležao na podu, bilo kakvom pesmom na radiju – zadovoljna, pa ipak ljubopitljiva. Ali sada se sva njena radoznalost usredsredila na pronalaženje sledeće dragocenosti.

Nekoliko dana kasnije, kada se Sandživ vratio iz kancelarije, zatekao je Tvinkl pokraj telefona; pušila je i razgovarala sa jednom od svojih prijateljica iz Kalifornije iako još nije

bilo pet sati. Čeretala je, dakle, po najvišoj ceni za međudržavne razgovore. „Veoma pobožni ljudi“, govorila je, svaki čas praveći pauze da izduva dim. „Svaki dan je kao lov na blago. Stvarno. Ovo nećeš poverovati. Okviri prekidača u spavaćim sobama su ukrašeni scenama iz Biblije. Znaš, Nojeva barka i sve to. Tri spavaće sobe, ali jednu smo preuredili u moju radnu sobu. Sandživ je otišao u gvožđaru i zamenio ih, možeš li da zamisliš, zamenio sve do jednog.“

Onda je bio red na prijateljičin monolog. Tvinkl je klimala glavom, nemarno sedeći na podu ispred frižidera, obučena u crne helanke i žutu rolku, i pipala okolo tražeći svoj upaljač. Sandživ oseti miris nečeg aromatičnog na šporetu i krete prema njemu, pažljivo birajući put duž veoma dugog telefonskog kabla na meksičkim terakota pločicama. Podigao je poklopac sa lonca i ugledao neki crvenkastomrki sos koji je prskao preko ivica razjareno ključajući.

„To je ragu sa ribom. Stavila sam sirće u njega“, rekla mu je prekidajući svoju prijateljicu i ukrštajući prste. „Izvini, gde si stala?“ Bila je takva, uzbuđena i očarana malim stvarima, umela je da skrsti prste pre kakvog dalekog, nepredvidivog događaja, kao što je probanje novog ukusa sladoleda, ili spuštanje pisma u sanduče. Nije shvatao ovu osobinu. Zbog toga se osećao glupo, kao da svet sadrži skrivena čuda koja on ne može da nasluti ili vidi. Zagledao se u njeno lice koje, činilo mu se, još nije izraslo iz svog devojaštva, sa bezbrižnim očima i prijatnim ali neutvrđenim crtama koje kao da bi tek trebalo da se skrase u nekakav stalni izraz. Sa nadimkom iz dečje pesmice, njoj je tek predstojalo oslobađanje iz aure dečje razdraganosti. Sada, u drugom mesecu njihovog braka, smetale su mu neke stvari – način na koji je pomalo pljuvala dok priča, ili kada bi ostavljala svoje donje rublje ispod kreveta, nakon što ga noću skine, umesto da ga odloži u korpu za veš.

Sreli su se samo četiri meseca ranije. Njeni roditelji, koji su živeli u Kaliforniji, i njegovi, koji su još živeli u Kalkuti, bili su stari prijatelji i preko pola sveta su udesili priliku da se Tvinkl i Sandživ upoznaju – na proslavi šesnaestog rođendana kćerke zajedničkih prijatelja – kad se Sandživ poslom zatekao u Palo Altu. U restoranu su ih posadili jedno do drugog za kružnim stolom sa velikim rotacionim tanjirom punim suvih rebara, kiflica i pilećih krilaca, što je, složili su se, sve imalo isti ukus. Složili su se, takođe, oko zajedničke mladalačke, ali postojane zaljubljenosti u *Vudhausove* romane i nesklonosti sitaru, a Tvinkl se naknadno ispovedila da je bila očarana načinom na koji je Sandživ tokom razgovora predano dopunjavao njenu šolju za čaj.

I tako, usledili su telefonski razgovori, koji su postajali sve duži, a zatim posete, prvo njegova Stanfordu, zatim njena Konektikatu, posle koje je Sandživ sačuvao u jednoj pepeljari ostavljenoj na terasi zgnječene pikavce cigareta koje je popušila tokom vikenda – sačuvao ih do njene sledeće posete, a onda je usisao stan, oprao čaršave, čak obrisao prašinu sa lišća u njenu čast. Imala je dvadeset sedam godina i nedavno ju je ostavio, doznao je, jedan Amerikanac koji je bezuspešno pokušavao da postane glumac; Sandživ je živeo usamljeno sa više nego značajnim prihodima za samca i nikad nije bio zaljubljen. Pod pritiskom njihovih provodadžija, venčali su se u Indiji među stotinama zvanica kojih se jedva sećao iz detinjstva. Lile su beskrajne avgustovske kiše, a oni su slavili ispod narandžastocrvenog šatora, ukrašenog lampicama za uskršnje jelke, na Mandevil roudu.

„Da li si račistila tavan?“, upitao je Tvinkl kasnije, dok je savijala papirne salvete i ušuškavala ih pored njihovih tanjira. Tavan je bio jedini deo kuće koji još nisu ni počeli da čiste.

„Nisam još. Hoću, obećavam. Nadam se da je ovo ukusno“, reče ona, postavljajući vreli lonac navrh tronošca sa Hristom. Na stolu se još nalazila vekna italijanskog hleba u maloj korpi, ajzberg salata i strugana šargarepa pomešana sa prelivom iz flaše, slatka pita sa reš korom i čaše napunjene crvenim vinom. Nije bila preterano ambiciozna u kuhinji. Donosila je pečene piliće iz samoposluge i servirala ih sa krompir-salatom pripremljenom ko zna kad, i pakovanom u male, plastične posude. Indijska hrana je, žalila se, dosadna; mrzelo ju je da secka luk i čisti đumbir, a nije umela da rukuje mikserom, pa je tako Sandživu palo u deo da za vreme vikenda začinjava ulje slačice štapićima cimeta i karanfilića da bi pripremio pravi kari.

Ipak, morao je da prizna da je ovo što je danas skuvala bilo neobično ukusno, čak izazovno, sa svetlim belim kockicama ribe, pegama od peršuna i kriškama svežeg paradajza koje su se presijavale u tamnoj, mrkocrvenoj čorbi.

„Kako si ovo napravila?“

„Izmislila sam.“

„Šta si uradila?“

„Samo sam strpala neke stvari u lonac i na kraju dodala sirće od slada.“

„Koliko sirćeta?“

Slegla je ramenima, otkidajući parče hleba i potapajući ga u svoju činiju.

„Kako to misliš – ne znaš? Trebalo je da zapišeš. Šta ako se ukaže potreba da ovo spremiš opet, za zabavu ili nešto slično?“

„Setiću se“, reče ona. Prekrila je korpicu sa hlebom krompom za sudove na kojoj je, iznenada primeti, bilo ispisano Deset božjih zapovesti. Osmehnula mu se, blago stisnuvši

njegovo koleno ispod stola. „Suoči se s tim. Ova kuća je blagoslovena.“

Zabava povodom useljenja bila je zakazana za poslednju subotu u oktobru; pozvali su oko trideset ljudi. Sve su to bili Sandživovi poznanici, ljudi iz kancelarije i nekoliko indijskih parova iz oblasti Konektikata, od kojih je neke jedva poznao, ali koji su ga redovno pozivali na subotnju večeru za njegovih momačkih dana. Često se pitao zašto su ga uključivali u svoj krug. Malo toga zajedničkog je imao sa bilo kim od njih, ali je uvek odlazio na njihova okupljanja, gde su jeli začinjene leblebije i kotlete od račića, ćaskali i bistrili politiku; retko kad je, naime, imao drugačiju razonodu u izgledu. Dosad niko od njih nije upoznao Tvinkl; u vreme dok su se zabavljali Sandživ nije želeo da traći njihove zajedničke vikende sa ljudima koje je u svesti poistovećivao sa samačkim životom. Osim Sandživa i jednog bivšeg momka za koga je čula da radi u grnčarskom studiju u Brukfildu, Tvinkl nije poznavala nikoga u državi Konektikat. Završavala je svoju magistarsku tezu na Stanfordu, studiju o nekom irskom pesniku za koga Sandživ nikada nije čuo.

Sandživ je sam pronašao ovu kuću pre venčanja, po povoljnoj ceni i sa pristojnim komšilukom. Bio je očaran elegantnim zavojitim stepeništem sa ogradom od kovanog gvožđa i oplatom od tamnog drveta, sobom sa svetlarnikom iznad rododendronovog žbunja i mesinganim brojem 22, koji je slučajno bio i datum njegovog rođenja i upečatljivo se isticao na fasadi u neotjudorskom stilu. Imala je dva kamina, dve garaže i ostavu koja se lako mogla pretvoriti u još jednu spavaću sobu, ako bi se, kako je trgovac nekretninama namigujući napomenuo, javila potreba. Dotle je Sandživ već

doneo odluku, rešen da on i Tvinkl ovde žive zajedno, zauvek, tako da se nije potrudio da zagleda prekidače prekrivene sličicama sa motivima iz Biblije, ili providnu nalepnicu sa Bogorodicom u polutki školjke, kako je Tvinkl volela to da naziva, zalepljenu na prozor u glavnoj spavaćoj sobi. Kada je, posle useljenja, pokušao da je zguli, izgrebao je staklo.

Vikend uoči zabave, upravo su grabuljali travnjak kada je začuo Tvinklin vrisak. Otrčao je do nje stežući grabulje u strahu da je otkrila crknutu životinju ili zmiju. Oštar oktobarski povetarac štipao mu je vrhove ušiju dok je patikama drobio mrko i žuto lišće. Kada je stigao do nje, već je ležala na travi, razgaljena u gotovo nemom smehu. Iza jednog ogromnog grma forsitije pomaljala se gipsana Bogorodica visoka do njegovog pojasa, sa plavo obojenom kapuljačom prebačenom preko glave u maniru neke indijske mlade. Tvinkl je podigla porub svoje majice i počela da briše prljavštinu koja je prekrivala obrve statue.

„Pretpostavljam da želiš da je staviš podno naše bračne postelje“, reče Sandživ.

Gledala ga je zaprepašćeno. Stomak joj je bio otkriven i on primeti da ima guščiju kožu oko pupka. „Šta ti pada na pamet? Naravno da ovo ne možemo da stavimo u našu spavaću sobu.“

„Ne možemo li?“

„Ne, luckasti Sandže. Ovo treba da stoji napolju. Na travnjaku.“

„Oh, bože, ne. Tvinkl, ne.“

„Ali moramo. U suprotnom bismo izazvali lošu sreću.“

„Videće ceo komšiluk. Misliće da smo ljudi.“

„Zašto, zbog statue Bogorodice na travnjaku? Svaka druga osoba u komšiluku ima statuu Bogorodice na travnjaku. Samo ćemo se uskladiti sa njima.“

„Mi nismo hrišćani.“

„Na šta me ti stalno podsećaš.“ Pljunula je na vrh prsta i počela predano da trlja naročito otporne mrlje na Marijinoj bradi. „Misliš li da je ovo prljavština ili neka vrsta buđi?“

Nije mogao da izađe na kraj s njom, sa ovom ženom koju je poznao jedva četiri meseca i kojom se oženio, sa ovom osobom s kojom je sada delio život. Razmišljao je uz senku kajanja o fotografijama koje mu je njegova majka slala iz Kalkute, slikama potencijalnih udavača koje su umele da pevaju i šiju i da spremne sočivo bez zavirivanja u kuvar. Nekako baš u vreme kada je počeo sve te žene ozbiljno da uzima u obzir, da ih rangira po njihovim vrlinama, upoznao je Tvinkl. „Tvinkl, ja ne mogu da dozvolim da ljudi sa kojima radim vide ovu statuu na mom travnjaku.“

„Oni te ne mogu otpustiti zato što si vernik. To bi bila diskriminacija.“

„Nije stvar u tome.“

„Zašto toliko brineš o tome šta drugi ljudi misle?“

„Tvinkl, molim te.“ Bio je umoran. Svom svojom težinom oslonio se na grabulje, gledajući je kako vuče statuu prema jednoj ovalnoj leji mirte, kraj ulične svetiljke na ivici staze od cigala. „Pogledaj, Sandže. Tako je lepa!“

Vratio se do svoje gomile lišća i počeo šakama da ga odlaže u plastičnu vreću za đubre. Iznad glave nebo je bilo plavo bez oblačka. Na jednom drvetu na travnjaku držalo se još dosta lišća, crvenog i narandžastog, podsećajući ga na šator u kome se venčao sa Tvinkl.

Nije znao da li je voli. Rekao je *da* kada ga je prvi put upitala, jednog popodneva u Palo Altu dok su sedeli jedno uz

drugu u zamračenom, gotovo praznom bioskopu. Pre filma, jednog od njenih omiljenih, nekakvog nemačkog zamešateljstva koje je delovalo krajnje obeshrabrujuće, pritisnula je vrh svog nosa na njegov, tako da je mogao da oseti treptaje njenih maskarom obloženih trepavica. Tog popodneva odgovorio joj je da je voli, a ona je bila ushićena i hranila ga je kokicama, pustivši da joj se prst na trenutak zadrži između njegovih usana, kao da mu je to bila nagrada za tačan odgovor.

Iako se nije izjasnila, podrazumevao je da i ona voli njega, ali sada više nije bio siguran u to. Istini za volju, Sandživ nije znao šta je ljubav, već samo ono što je mislio da nije. To nije, zaključio je, kada se svake noći vraćaš u svoj prazan stan i od pribora koristiš samo viljuške s vrha fioke i učtivo odbijaš pozive na one večere vikendom na kojima bi svaki muškarac naposljetku obrglio rukom struk svoje supruge ili devojke, svaki čas se naginjući da bi poljubio njeno rame ili vrat. To nije kad poštom naručuješ CD klasične muzike, na svoj način metodično proučavaš glavne kompozitore koje je katalog preporučivao i uvek šalješ uplate na vreme. Poslednjih meseci, pre no što je sreo Tvinkl, Sandživ je počeo to da shvata. „Imaš dovoljno uštedevine u banci da izdržavaš tri porodice“, podsećala ga je njegova majka, u telefonskom razgovoru početkom svakog meseca. „Trebalo ti žena da brineš o njoj i da je voliš.“ Sada je imao jednu, prilično lepu, iz odgovarajuće visoke kaste, koja će uskoro steći titulu magistra. Šta tu nije bilo za voljenje?

Te večeri Sandživ je sebi nasuo džin i tonik, ispio čašu u jednom gutljaju i gotovo dokusurio drugu za vreme prvog bloka vesti, a onda se uputio prema kupatilu gde je Tvinkl uživala u penušavoj kupci, izjavivši prethodno da je udovi

bole od grabuljanja travnjaka, nečega što nikada ranije nije radila. Nije pokušao. Na licu je imala svetloplavu masku, pušila je, pijuckala burbon sa ledom i prelistavala neku debelu džepnu knjigu sa stranicama zakovrnutim i posivelim od vode. Bacio je pogled na korice; na njima je stajala samo jedna reč, *Soneti*, ispisana tamnocrvenim slovima. Duboko je udahnuo, a zatim joj veoma mirnim glasom saopštio da će se, pošto dokrajči svoje piće, obuti i izići napolje da ukloni Bogorodicu s travnjaka ispred kuće.

„Gde nameravaš da je staviš?“, upitala ga je sanjivo, zatvorenih očiju. Jedna njena noga se pojavila iz sapunice graciozno se izvijajući. Savila ju je i ispružila prste.

„Zasad ću je staviti u garažu. A sutra, kad krenem na posao, odneću je na đubrište.“

„Da se nisi usudio.“ Ustala je, isпустиła knjigu u vodu, dok su mehurići klizili niz njene butine. „Mrzim te“, procedila je kroz zube, očiju suženih pri izgovaranju tih reči. Dohvatila je svoj bademantil, čvrsto ga stegla oko struka i pojurila niza zavojite stepenice, ostavljajući rasplintute, vlažne otiske stopala po parketu. Kada je stigla u hodnik, Sandživ reče: „Nameravaš li tako da napustiš kuću?“ Oseti damare u slepoočnicama, a glas mu poprimi neprirodan režeći prizvuk.

„Koga je briga? Koga je briga kako ću ja napustiti ovu kuću?“

„Kuda nameravaš da odeš u ovo doba?“

„Ne možeš da baciš tu statuu. Ja ti neću dozvoliti.“ Njena maska, sada sasvim osušena, imala je pepeljastu boju, a voda iz kose kapala joj je na otvrdle konture lica.

„Da, mogu. I hoću.“

„Ne“, reče Tvinkl, najednom slabašnim glasom. „Ovo je naša kuća. Mi je zajedno posedujemo. Ta statua je deo naše svojine.“ Počela je da drhti. Barice vode su se skupile oko njenih stopala. Otišao je da zatvori prozor, plašeći se da bi

mogla da se prehladi. Tada primeti da jedan deo vode koja se slivala niz njeno tvrdo, plavo lice u stvari potiče od suza.

„Oh, bože, Tvinkl, molim te, nisam tako mislio.“ Nikada je ranije nije video da plače, nikada nije video toliko tuge u njenim očima. Nije okrenula glavu ili pokušala da zaustavi suze; umesto toga, najednom je izgledala čudnovato spokojna. Na tren je sklopila kapke, blede i nezaštićene u poređenju sa plavilom koje je okivalo ostatak njenog lica. Sandživa obuze slabost, kao da je jeo previše ili premalo.

Prišla mu je i obavila svoje vlažne ruke u penjoaru oko njegovog vrata, jecajući mu na grudima i kvaseći njegovu košulju. Maska se ljuštila na njegova ramena.

Na kraju su postigli kompromis: statua će biti smeštena u zabiti kutak dvorišta, nevidljiva prolaznicima, ali ipak jasno vidljiva svima koji dođu u goste.

Meni za proslavu beše prilično jednostavan: sanduk šampanjca, samose iz jednog indijskog restorana u Hartfordu i veliki poslužavnici sa pirinčem i piletinom, bademom i narandžinom korom, na čije je spravljanje Sandživ utrošio veći deo jutra i prepodneva. Nikada ranije nije pripremao zabavu tako velikih razmera i, u strahu da ne ponestane pića, u jednom trenutku je izišao da dokupi još jedan sanduk šampanjca, za svaki slučaj. Zbog ovoga mu je zagorela jedna tura pirinča te je morao ponovo da ga skuva. Tvinkl je obrisala pod i ponudila se da podigne samose; ionako je u tom pravcu imala zakazano kod manikira i pedikira. Sandživ se nakanjivao da je pita da li dolazi u obzir da ukloni menažeriju sa kamina, makar samo za vreme zabave, ali je ona otišla dok se tuširao. Bila je odsutna dobra tri sata, pa je Sandživ morao da obavi ostatak čišćenja i raspremanja. Do pola šest cela

kuća bila je obasjana pobožnom svetlošću mirišljavih sveća, koje je Tvinkl kupila u Hartfordu i koje su naročito isticale predmete na kaminu; tanki štapići zapaljenog tamjana stajali su pobodeni u zemlju saksija sa cvećem. Svaki put kada bi prošao pored kamina, bojažljivo bi se trgnuo, zamišljajući upitno uzdignute obrve svojih gostiju kada budu primetili treperave keramičke svece i posude za so i biber oblikovane tako da liče na Mariju i Josifa. Ipak, biće očarani, nadao se, divnim balkonskim prozorom, blistavim parketom, luksuznim zavojitim stepenicama, drvenom zidnom oblogom, dok budu pijuckali šampanjac i umakali samose u turšiju od ljutih začina i voća.

Daglas, jedan od novih konsultanata u firmi, i njegova devojka Nora stigli su prvi. Oboje su bili visoki i plavi; nosili su istovetne naočare sa tankim žičanim okvirom i duge crne kapute. Nora je na glavi imala crni šešir pun oštrih tankih peruški, koje su se slagale sa oštrim, tankim kostima njenog lica. Njena leva ruka bila je isprepletana sa Daglasovom. U desnoj je držala flašu konjaka sa crvenom vrpcom vezanom oko grlića, koju je predala Tvinkl.

„Divan travnjak, Sandžive“, primeti Daglas. „Trebalo bi da se i mi jednom prihvatimo grabulja, srce. A ovo je sigurno...“

„Moja supruga, Tanima.“

„Zovite me Tvinkl.“

„Kakvo neobično ime“, primeti Nora.

Tvinkl sleže ramenima. „Nije baš. Ima jedna glumica u Bombaju koja se zove Dimpl Kapadija. Čak ima sestru koja se zove Simpl.“

Daglas i Nora istovremeno podigoše obrve, lagano klimajući glavom, kao da potvrđuju apsurdnost navedenih imena. „Drago nam je što smo te upoznali, Tvinkl.“

„Poslužite se šampanjcem. Imamo ga na galone.“

„Nadam se da se ne ljutite što pitam“, reče Daglas, „ali primetio sam jednu statuu napolju i, narode, jeste li vi hrišćani? Ja sam mislio da ste Indusi.“

„Ima hrišćana u Indiji“, odgovorio je Sandživ, „ali mi nismo.“

„Sviđa mi se kako si se obukla“, reče Nora Tvinkl.

„A ja obožavam tvoj šešir. Da li ste raspoloženi za veliki obilazak?“

Zvonce je zvonilo, zvonilo i zvonilo. Dok si udario dlanom o dlan, kuća se ispunila telima, čavrljanjem i nepoznatim parfemima. Žene su nosile cipele sa visokim potpeticama, svilene čarape i kratke crne haljine načinjene od krepa i šifona. Dodavale su svoje ogrtače i kapute Sandživu, koji ih je pažljivo kaćio na vešalice u prostranom ormanu za kapute, mada je Tvinkl predložila ljudima da bace svoje stvari na otomane u sobi sa svetlarnikom. Neke od indijskih žena nosile su svoje najfinije sarije sa zlatnim filigranom, koji su se nabirali u elegantnim pliseima preko njihovih ramena. Muškarci su bili odeveni u sakoe, nosili su kravate i mirisali na losione posle brijanja sa notom limuna. Dok su se gosti preivali iz jedne sobe u drugu, pokloni su se gomilali na dugom stolu od višnjevog drveta koji se pružao s jednog na drugi kraj hodnika u podnožju stepeništa.

Sandživa je zbunjivalo što je sve to za njega i njegovu kuću i njegovu suprugu i što im svi ukazuju tako mnogo pažnje. Samo još jedanput u njegovom životu dogodilo mu se nešto slično, i to na dan njegovog venčanja, ali ovo neka-ko beše drukčije jer se nije radilo o familiji nego o ljudima koje je površno poznao i koji mu ni na koji način ništa nisu dugovali. Svi su mu čestitali. Lester, još jedan saradnik, prorekao je da će Sandživ biti unapređen u potpredsednika za najviše dva meseca. Ljudi su proždirali samose i zdušno

se divili sveže obojenim tavanicama i zidovima, puzavicama, balkonskim prozorima, slikama na svili iz Džajpura. Ali najviše od svega divili su se Tvinkl i njenim brokatnim *kamiz šalvarama* u nijansama urme, sa dubokim izrezom na leđima, venčiću od belih ružinih latica koji je vešto omotala oko glave i kratkoj bisernoj ogrlici sa safirom u sredini, koja joj je ukrašavala vrat. Preko grozničave džez muzike puštane pod Tvinklinim nadzorom, smejali su se njenim anegdotama i zapažanjima, praveći oko nje sve širi krug, dok je Sandživ dopunjavao poslužavnike sa samosama, koje je ravnomerno podgrevaio u rerni, i donosio led za piće, otvarao, uz nešto muke, nove flaše šampanjca i objašnjavao po četrdeseti put da on nije hrišćanin. Tvinkl je bila ta koja ih je vodila gore-dole u odvojenim grupama da bace pogled na travnjak iza kuće, da vire niz podrumske stepenice. „Tvoji prijatelji obožavaju poster u mom kabinetu“, dobacila mu je likujući, uštinuvsji ga za zadnjicu kada su se, jednog trenu, očesali u mimoilaženju.

Sandživ u jednom predahu šmugnu u kuhinju koja je bila prazna i tamo pojede komadić piletine sa poslužavnika na radnoj ploči hvatajući ga prstima, siguran da ga niko ne gleda. Pojeo je još jedno parče koje je sprao gutljajem džina pravo iz flaše.

„Sjajna kuća. Sjajan pirinač.“ Sanil, anesteziolog, banu unutra ubacujući kašikom hranu sa svog papirnog tanjira u usta. „Imaš li još šampanjca?“

„Žena ti je prva liga“, dodade Prabal, dolazeći za Sanilom. Bio je profesor fizike na Jejlu, neoženjen. Sandživ je koji ča-sak tupo zurio u njega, a potom je porumeneo; jednom na nekoj večeri Prabal je izjavio da je Sofija Loren „prva liga“, kao i Odri Hepbern. „Ima li sestru?“

Sanil upeca zrno suvog grožđa u poslužavniku sa pirin-čem. „Da li joj je prezime Mala Zvezda?“

Dva čoveka prsnuše u smeh i navališe na pirinač sa poslužavnikama, preoravajući ga svojim plastičnim kašikama. Sandživ siđe u podrum da donese još pića. Nekoliko minuta se odmarao na stepenicama u vlažnoj, ledenoj tišini, pritiskajući drugi sanduk šampanjca na grudi, dok se huk žurke lagano selio prema krovnim gredama. A onda se popeo gore i dopunio posluženje na trpezarijskom stolu.

„Da, sve, pronašli smo ih sve u kući, na najneobičnijim mestima“, zvonio je Tvinklin glas iz gostinske sobe. „U stvari, mi ih stalno pronalazimo.“

„Nije valjda!“

„Da! Svaki dan je kao lov na blago. To je predivno. Sam bog zna šta ćemo još pronaći, da prostite.“

Ovako je počelo. Kao po nekom neizrečenom sporazumu, svi gosti udružili su snage i stadoše da pročešljavaju svaku od soba, otvarajući ormane, zavirujući ispod stolica i jastučića, njuškajući iza zavesa, sklanjajući knjige s polica. Masa je trčala, kikoćući se i ljuljajući se, uz i niz zavojite stepenice.

„Nikada nismo istražili tavan“, izjavi Tvinkl iznenada, i svi krenuše za njom.

„Kako da se popnemo gore?“

„Negde u hodniku su merdevine pričvršćene za tavanicu.“

Iznuren, Sandživ je kaskao na repu kolone, želeći da pokaže mesto gde su stajale merdevine, ali Tvinkl ih je već otkrila sama. „Eureka!“, viknula je.

Daglas povuče lanac i oslobodi lestvice. Lice mu je bilo zajapureno, a na glavi je nosio Norin šešir od perja. Jedno za drugim gosti su iščezavali u tavanskom otvoru; muškarci su pomagali ženama da postave svoje visoke štikle sa kaišićima na uzane letvice merdevina, indijske žene su obmotavale slobodne krajeve sarija oko struka. Muškarci su ih sledili, nestajući jedan za drugim sve dok Sandživ nije ostao

sam-samcit na vrhu zavojitog stepeništa. Topot nogu grmeo je iznad njegove glave. Nije imao želju da im se pridruži. Pitao se da li tavanica može da padne, zamišljajući na tren prizor stropoštavanja pijanih, namirisanih i isprepletenih tela koja se ruše oko njega. Čuo je vrisak, a zatim plimu smeha u neskladnim tonovima. Nešto je palo, nešto drugo se razbilo. Mogao je da ih čuje kako brbljaju o nekom sanduku. Izgledalo je da se bore da ga otvore, grozničavo udarajući po njegovom poklopcu.

Pomislio je da bi ga Tvinkl mogla pozvati da pomogne, ali nije. Obazreo se po tremu i odmorištu, i video čaše šampanjca, polupojedene samose i salvete umrljane ružem, razbacane po ćoškovima, na svakoj raspoloživoj površini. Tada je primetio da je Tvinkl u žurbi odbacila cipele, koje su sad ležale u podnožju merdevina: bile su to crne cipele od magareće kože, napred otvorene, sa kaišićem, i potpeticama nalik na postolje za golf lopticu, sa blago umrljanim svilenim nalepnicama na unutrašnjem delu gde joj je nalegalo stopalo. Stavio ih je kod ulaza u glavnu spavaću sobu da se neko ne bi sapleo kada budu silazili.

Čuo je kako se nešto polako otvara uz škripu. Bučni glasovi su se slegli u romor. Sandživu pade na pamet da ima celu kuću samo za sebe. Muzika je utihnula i sada je mogao da čuje, kad načulji uši, zujanje frižidera, šuškanje preostalog lišća na drveću i lupkanje grana o prozorska okna. Jednim lakim udarcem ruke mogao je da vrati merdevine u njihovo ležište u tavanici, i oni ne bi mogli da siđu sve dok on ne povuče lanac i spusti ih. Razmišljao je o svemu onome što bi mogao da uradi, neometan. Mogao bi da pomete Tvinclinu menažeriju u kesu za đubre, odnese je u kola i odveze je na đubrište, da zguli poster Isusa koji plače i da čekićem razbije Bogorodicu, sve o istom trošku. Tada bi se vratio u

praznu kuću gde bi za sat-dva lako mogao da opere šolje i tanjire. Potom bi sebi nasuo džin i tonik i pojeo tanjir podgrejanog pirinča. Zatim bi pustio svoj novi CD sa Bahovom muzikom, pročitavši prethodno propratni tekst na kutiji za CD radi pravilnijeg razumevanja muzike. Lagano je gurnuo merdevine, ali one su bile snažno usađene u pod. Pomeranje bi zahtevalo izvestan napor.

„Moj bože, treba mi cigareta“, uzviknu Tvinkl odozgo.

Sandživ oseti nešto poput čvorova ispod potiljka. Zavrte mu se u glavi. Morao je da priligne. Krenuo je prema spavaćoj sobi, ali je nakratko zastao kada je video Tvinkline cipele na pragu. Zamišljao ju je kako ih obuva. Ali umesto da oseti nervozu koja ga nije napuštala otkako su se uselili u kuću, osetio je žiganje predosećanja pomislivši na nju kako nestabilno strčava niz zavojite stepenice u njima, usput malo izgrebavši pod. Žiganje se pojačalo dok je razmišljao o njoj kako žuri u kupatilo da popravi ruž, zatim žuri da ljudima doda njihove kapute i najzad žuri do stola od trešnjevog drveta, po odlasku poslednjeg gosta, da otvori poklone za useljenje. Bilo je to isto ono žiganje koje je umeo da oseti pre nego što su se venčali, onda kada bi spustio slušalicu posle jednog od njihovih dugih razgovora, ili kada se vraćao sa aerodroma pitajući se koji je njen od aviona koji uzleću.

„Sandže, ovo nećeš verovati.“

Pojavila se leđima okrenuta njemu, sa rukama iznad glave, dok su se vrhovi njenih golih ramena obilno znojili, pridržavajući nešto i dalje skriveno od njegovog pogleda.

„Držiš li dobro, Tvinkl?“, upita neko.

„Da, možeš da pustiš.“

Sada je video oko čega su njene ruke bile obavijene: čvrsta srebrna Hristova bista, sa glavom tri puta većom od njegove.

Imao je patricijsku kvrgu na nosu, veličanstvenu kovrčavu kosu, koja je padala na vrh isturene ključnjače, i široko čelo na kome su se videla minijturna ispupčenja, udubljenja i nabori oko njih. Izraz mu je bio samouveren, kao adekvatan odgovor na ljubav njegovih pristalica, beskompromisne pune usne – čulne. Imao je Norin perjani šešir. Dok je Tvinkl silazila, Sandživ joj obavi ruke oko struka da je učvrsti, a kada se prizemljila, preuze bistu od nje. Bila je teška dobrih petnaest kilograma. Ostali počeše polako da se spuštaju, iscrpljeni od lova. Nekolicina se smandrlja niz stepenište u potrazi za osvežavajućim pićem.

Uzela je vazduh, podigla obrve, uplela prste. „Da li bi ti previše smetalo da ga položimo na kamin. Samo za večeras? Znam da ga mrziš.“

I jeste ga mrzeo. Mrzeo je njegovu veličinu i njegovu savršenost, uglačanu površinu i njegovu nesumnjivu vrednost. Mrzeo je što je to u njegovoj kući i što on to poseduje. Za razliku od ostalih stvari koje su pronašli, ova je imala dostojanstvenost, svečani izraz, lepotu čak. Ali na njegovo iznenađenje, ti kvaliteti su doprinosili da je još više mrzi. Najviše ju je mrzeo zato što je znao da je Tvinkl voli.

„Držaću ga u svojoj radnoj sobi od sutra“, dodade Tvinkl. „Obećavam.“

Znao je da ga ona nikada neće premestiti u svoju radnu sobu. Ostatak njihovih zajedničkih dana proboraviće na sredini kamina, oivičen sa obe strane ostalom menažerijom. Svaki put kada dođu gosti, Tvinkl će objašnjavati kako ga je ona pronašla, i oni će je zadivljeno slušati. Zurio je u zgnječene ružine latice u njenoj kosi, u bisernu ogrlicu sa safirom oko vrata, u svetlucavi tamnocrveni lak na njenim nožnim prstima. Shvatao je da su to neke od stvari zbog kojih je

Prabal smatrao da je ona „prva liga“. Glava ga je bolela od džina, a ruke su ga bolele od težine statue. Rekao je: „Odneo sam tvoje cipele u spavaću sobu.“

„Hvala. Ali stopala me ubijaju.“ Tvinki ga blago štipnu za lakat, a potom se uputi u gostinsku sobu.

Sandživ pritisnu na rebra masivno srebrno lice, pazeći da mu ne sklizne šešir s perjem, i krenu za njom.